

ВНАУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СЕРТИФІКАТ

учасника II Всеукраїнської науково-практичної конференції

**ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВОГО, КОНТРОЛЬНОГО
ТА АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ**

ЧУДАК ЛІНИ АНАТОЛІЇВНИ

Прізвище, Ім'я, По батькові

Президент
університету

Г.М. Калетнік

Ректор
університету

В.А. Мазур

Вінниця,
14-15 листопада 2019

Чудак Л.А.
к. е. н., ст. викладач
кафедри аудиту та державного контролю,
Вінницький національний аграрний університет

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ У АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКІВ

Податкова система України перебуває у становищі, в якому високоякісне виконання своїх функцій досить проблематичне без здійснення прогресивних та адекватних заходів у реформуванні. В управлінській діяльності платників податків існують ризики, що залежать від впливу низки факторів та безпосередньо суб'єкта господарювання, які завчасно передбачити в повному обсязі, з точністю немає змоги. Тому створення наукової концепції податкової ризикології в сфері податкового контролю є важливою теоретичною базою розбудови національної системи оподаткування.

Ризик у податковій сфері існує в силу об'єктивних, притаманних економіці, категорій конфліктності, невизначеності, подвійному трактуванні нормативного законодавства, відсутності вичерпної інформації на момент оцінювання та прийняття управлінських рішень. Податковий ризик на державному рівні призводить до недоотримання фактичних податкових надходжень в цілому та у розрізі податків.

Україна в рамках виконання Порядку денного Асоціації (ПДА) Україна – ЄС взяла на себе зобов'язання впровадження ризикоорієнтованого підходу у податковому контролі, як ефективного інструменту поліпшення і удосконалення оподаткування платників податків. Так, один з пріоритетів ПДА передбачає спрямування на систему податкового контролю та податкових перевірок, засновану на оцінці ризику, з метою покращення ефективності адміністрування податків.

У 2018 році Урядом затверджено нову методологію управління податковими ризиками, де завданням ДПІ є визначення низки небезпек для кожної сфери контролю і розробка комбінації критеріїв для виявлення ризиків і ефективного відбору платників податків для планування перевірок.

Відомство України з питань адміністрування податків нині впроваджує різні методи модернізації контрольно-перевірочної роботи. На сьогодні рішення, необхідні для запуску нової системи управління ризиками, затверджені у нормативно-правовому полі. Трансформація неминуча у підходах до роботи контролюючих органів. Повноцінне впровадження ризикоорієнтованої системи податкових перевірок з початку розпочалось у 2018р. із запуску інтегрованого порталу з низкою інструментів для прозорості онлайн-взаємодії держава – бізнес (26 інспекційних органів з 33 на порталі вже оприлюднили інформацію про свої перевірки). Станом на кінець 2018 року в єдиній системі оприлюднено майже 250 тисяч планів та близько 48 тисяч результатів проведених перевірок.

Особливість модернізації інспекційної системи полягає у орієнтованості на платників податків. Так, на Інспекційному порталі створено «Кабінет управління ризиками», за переліком інструментів

Згідно пп. 29 п. 4 Положення про Державну фіскальну службу України від 21.05.2014 року, відповідно до покладених на неї завдань проводить аналіз і здійснює управління ризиками з метою визначення форм і обсягів митного та податкового контролю.

Податковим кодексом України (ПКУ) в пп. 14.1.221. статті 14 термін «ризик» визначено як імовірність недекларування (неповного декларування) платником податків податкових зобов'язань, невиконання платником податків іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи.

Ризикоорієнтована система адміністрування податків в Україні почала впроваджуватись з моменту поділу платників на групи ризику та врахування податкової ризиковості платника при плануванні документальних перевірок контролюючими органами. Слід зазначити, що Податковий кодекс не наводить критерії відбору платників податків за ступенем ризику. Вони детально розглядаються у наказі ДПСУ від 27.06.2012 № 553.

На сьогодні вже проведено значну роботу Державної фіскальної служби України із запровадження ризикоорієнтованого контролю адміністрування

податків, в процесі якого було впроваджено методичні рекомендації, розроблені та затверджені нормативними актами ДФС України інструкції по роботі з ризиками в оподаткуванні.

У Звіті про досягнення Ключових показників ефективності Державної фіскальної служби України у січні-грудні 2017 року ключовим показником ефективності контрольно-перевірочної роботи фіскальної служби стало запровадження системи ризик-менеджменту, включаючи наступне: у центральному апараті ДФС створено з висококваліфікованих фахівців окремих підрозділ ризик-менеджменту; визначено критерії ризику невиконання податкового законодавства з адміністрування кожного виду податку (збору, обов'язкового платежу). Розпорядженням ДФС затверджено склад робочої групи з удосконалення критеріїв, алгоритмів відбору та методики відпрацювання ризикових суб'єктів господарювання, які залучені до схем мінімізації податкових платежів; затверджено критерії та алгоритми відбору ризикових суб'єктів господарювання [8].

У 2018 році робота підрозділів податкового та митного аудиту була спрямована на зменшення документальних планових перевірок сумлінних платників та підвищення ефективності контролю за найбільш ризиковими платниками податків. За результатами контрольно-перевірочної роботи підрозділами аудиту донараховано до бюджету 34,4 млрд грн, з яких узгоджено 13,4 млрд гривень

Реальний вклад підрозділів аудиту по забезпеченню надходжень до бюджету склав 5,6 млрд грн (забезпечено надходжень грошовими коштами на 3,0 млрд грн, зменшено від'ємне значення об'єкта оподаткування податком на прибуток на 11,5 млрд грн, що упередило несплату податку у майбутньому на 2,0 млрд грн, зменшено залишки від'ємного значення ПДВ, який після бюджетного відшкодування включається до складу податкового кредиту наступного періоду на 0,6 млрд гривень).

Знижено тиск на платників за рахунок скорочення заходів контролю, а саме: за останні 5 років у 3,8 раза зменшено кількість візитів до платників для документального підтвердження виявлених ризиків

У 2018 році підрозділами податкового аудиту було проведено 5,3 тис. планових перевірок платників податків, 15,7 тис. позапланових перевірок та 6,4 тис. зустрічних звірок.

За рахунок удосконалення відбору ризиків в операціях з ПДВ на 6% зменшено кількість зустрічних та позапланових перевірок. Водночас, на 10% зросла кількість планових заходів, у ході яких комплексно відпрацьовуються всі ризики у діяльності платників.

На офіційному сайті Державна фіскальна служба України звертає увагу на те, що у 100% запланованих до перевірок платників документально та проведеними донарахуваннями підтверджено ризики несплати податків, що свідчить про якість відбору ризикових платників.

Для покращення організації роботи щодо визначення суб'єктів господарювання, якими ймовірно порушено податкове законодавство, видано розпорядження ДФС від 13.09.2018 № 95-р «Про затвердження порядку відбору ризикових суб'єктів господарювання та побудови ймовірних схем ухилення від оподаткування», яким затверджено: Порядок взаємодії структурних підрозділів ДФС та територіальних органів ДФС при відборі ризикових суб'єктів господарювання та побудові ймовірних схем ухилення від оподаткування; Критерії автоматизованого відбору платників податків з ознаками реального сектору економіки та методику побудови ймовірних схем ухилення від оподаткування.

Наказом Мінфіну від 26.03.2018 №386 «Про внесення змін до Порядку формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків внесено зміни до Порядку формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків. Внесеними змінами вдосконалено процедури формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків, оновлено

перелік критеріїв ризику від провадження діяльності платників податків та поділ їх за ступенями. Зокрема, до переліку критеріїв ризику для платників податків-юридичних осіб включено 28 нових критеріїв.

В оновленому Порядку для платників податків-юридичних осіб визначено 69 критерії ризику несплати податків, з них: 21 - високого ступеня ризику, 20 - середнього та 7 - незначного.

Для виявлення суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику на практиці використовуються індикатори ризиків (певні критерії, що вказують на наявність або можливість негативного перебігу подій).

Групування індикаторів у органах ДФС проводиться відповідно до визначених груп ризиків: індикатори випадкових ризиків, індикатори оптимізації оподаткування, індикатори ухилення від оподаткування.

Індикатори ризиків визначаються структурними підрозділами органів ДФС в процесі адміністрування податків і постійно переглядаються та оновлюються. Значимість індикаторів визначається з урахуванням ступеню ризику, за яким визначено ці індикатори. Порядок розрахунку ваги індикаторів визначається контролюючим органом.

Для підвищення ефективності застосування ризикоорієнтованого підходу при здійсненні податкового аудиту в умовах створення єдиної системи управління ризиками в органах ДФС України запропоновано: покращити аналітичну роботу підрозділів ДФС України і наповнення профілями ризиків; сформувавши єдиний підхід в управлінні податковими ризиками; удосконалити інформаційно-технічне забезпечення, з допомогою якого визначається ступінь ефективності ризикоорієнтованої системи; надалі інтегрувати наявні бази даних контролюючих органів і бази даних інших органів державної влади; розробити механізм аналізу ризиків в контексті впровадження системи попереднього інформування; удосконалити систему електронного декларування.